

SEU pasiekimų aprašai

Projekto „Mokymasis būti“ komanda pasirinko adaptuoti Ilinojaus valstijos švietimo tarybos (JAV) SEU pasiekimų aprašus. Šiame dokumente pateikti Ilinojaus valstijos SEU pasiekimų aprašai yra skirti naudoti tik kaip iliustruojanti priemonė ar vertinimo etalonas šio eksperimentinio projekto metu. Šie pasiekimų aprašai nėra Lietuvos ar jokios kitos Europos valstybės oficialaus nacionalinio ugdymo turinio dalis.

Vizualinis sprendimas "Marker Heroes"

B1 priedas

SEU pasiekimų aprašai

4 klasė

TIKSLAS	PASIEKIMAI	PALYGINAMIEJI APRAŠAI
1. Ugdyti savimonės ir savitvardos įgūdžius sėkmei mokykloje ir gyvenime pasiekti.	1.1 Identifikuoti ir valdyti savo emocijas bei elgesį.	<ul style="list-style-type: none">• Apibūdinti įvairias emocijas ir situacijas, kurios jas sukelia.• Apibūdinti ir demonstruoti socialiai priimtinas emocijų raiškos būdus.
	1.2 Atpažinti asmenines savybes ir išorinę paramą.	<ul style="list-style-type: none">• Apibūdinti asmeninius įgūdžius ir susidomėjimo sritis, kurias nori vystyti.• Paaiškinti, kaip šeimos nariai, bendraamžiai, mokyklos personalas ir bendruomenės nariai gali prisidėti prie mokyklos sėkmės ir atsakingo elgesio.
	1.3 Demonstruoti įgūdžius, susijusius su asmeninių ir akademinų tikslų siekimu.	<ul style="list-style-type: none">• Apibūdinti žingsnius, kuriuos reikia atlikti nustatant tikslus ir siekiant jų.• Stebėti pažangą, padarytą siekiant trumpalaikio asmeninio tikslo.
2. Pasitelkti socialinį sąmoningumą ir bendravimo įgūdžius teigiamoms tarpusavio santykiams kurti ir palaikyti.	2.1 Atpažinti kitų asmenų jausmus ir gebėti pažvelgti iš jų perspektyvos.	<ul style="list-style-type: none">• Identifikuoti verbalines, fizines ir situacijų užuominas apie tai, kaip jaučiasi kiti.• Apibūdinti kitų išreikštus jausmus ir perspektyvas.
	2.2 Atpažinti pavienių asmenų ir grupių panašumus ir skirtumus.	<ul style="list-style-type: none">• Identifikuoti įvairių socialinių ir kultūrinių grupių skirtumus ir indėlius.• Demonstruoti, kaip veiksmingai dirbti su skirtingų kultūrinių ir socialinių grupių atstovais.
	2.3 Taikyti bendravimo ir socialinius įgūdžius veiksmingam bendravimui su kitais.	<ul style="list-style-type: none">• Apibūdinti būdus, kaip galima susirasti draugų ir juos išlaikyti.• Analizuoti efektyvaus darbo grupėmis būdus.
	2.4 Demonstruoti gebėjimą užkirsti kelią tarpasmeniniams konfliktams, juos valdyti ir konstruktyviai spręsti.	<ul style="list-style-type: none">• Apibūdinti konfliktų priežastis ir pasekmes.• Taikyti konstruktyvius metodus konfliktams spręsti.
3. Parodyti sprendimų priėmimo įgūdžius ir atsakingą elgesį asmeniniame, mokyklos ir bendruomenės gyvenime.	3.1 Priimant sprendimus apgalvoti etikos, saugumo ir socialinius veiksnius.	<ul style="list-style-type: none">• Demonstruoti gebėjimą gerbti savo ir kitų teises.• Demonstruoti žinias, kaip socialinės normos veikia sprendimų priėmimą ir elgseną.
	3.2 Taikyti sprendimų priėmimo įgūdžius atsaikingai veikiant kasdienėse akademinėse ir socialinėse situacijose.	<ul style="list-style-type: none">• Identifikuoti ir taikyti sisteminio sprendimų priėmimo žingsnius.• Sugalvoti alternatyvius sprendimus ir įvertinti jų pasekmes įvairiose akademinėse ir socialinėse situacijose.
	3.3 Prisidėti prie savo mokyklos ir bendruomenės gerovės.	<ul style="list-style-type: none">• Identifikuoti ir atlikti mokyklai naudingus vaidmenis.• Identifikuoti ir atlikti bendruomenei naudingus vaidmenis.

PASIEKIMAI	ETAPAS / LYGIS	PASIEKIMŲ POŽYMAI
1A. Identifikuoti ir valdyti savo emocijas ir elgesį.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta įvairias patirtas emocijas. 2. Apibūdina situacijas, sukėlusias įvairias emocijas (pvz., muzikos klausymasis, pokalbiai su draugu, testo laikymas, bausmė). 3. Atpažįsta nuotaikos svyravimus ir veiksnius, kurie prie to prisidėjo. 4. Pavaizduoja įvairias emocijas (pvz., sukurti plakatą, nupiešti piešinį, dalyvauti vaidmenų žaidime). 5. Atskiria emocijų intensyvumo lygį. 6. Demonstruoja būdus, kaip elgtis patiriant nemalonias emocijas (pvz., liūdesys, pyktis, nusivylimas). 7. Praktikuoja gilų kvėpavimą prareikus nusiraminti.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sudaro teigiamų būdų konfliktui suvaldyti sąrašą. 2. Paaiškina įvairių istorijų veikėjų jausmus. 3. Atskiria emocijas, jaučiamas įvairiose situacijose. 4. Kalba pirmuoju asmeniu išreikšdamas įvairias emocijas. 5. Pastebi, kaip bėgant dienai keičiasi emocijos (pvz., prieš ir po testo, per pietų pertrauką, kt.). 6. Demonstruoja supratimą, kaip vieno asmens elgesys veikia kitus. 7. Taiko skirtingus būdus neigiamoms situacijoms valdyti.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina fizines reakcijas ir įprastas emocijas. 2. Apibūdina emocijas, keliančias asociacijų su asmenine patirtimi. 3. Praktikuojasi reikšti geras emocijas kitiems. 4. Įvertina būdus, kaip elgtis nemaloniuose situacijose (pvz., kai palieka po pamokų, kai pralaimi, kai kas nors erzina). 5. Demonstruoja atitinkamas emocijas vaidmenų žaidimo metu. 6. Praktikuojasi, kaip elgtis situacijose, kuriose patiriama įtampa (pvz., testo laikymas, susidūrus su konkurencija).
1B. Atpažinti asmenines savybes ir išorės paramą.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja bendruomenės narius, kurie prareikus gali paremti (pvz., religinės bendruomenės lyderis, tolimesnis šeimos narys, kaimynas). 2. Apibūdina asmenines savybes, būtinas norint sėkmingai mokytis (pvz., atkaklumas, atsakingumas, dėmesingumas atliekant užduotį ir kt.). 3. Paaiškina, kaip praktika pagerina tam tikrą įgūdį. 4. Analizuoja teigiamas turimų idealų savybes. 5. Analizuoja tai, kas mokykloje kelia iššūkių. 6. Nupiešia tai, ką jo šeima mėgsta veikti kartu. 7. Demonstruoja, kaip prareikus paprašyti pagalbos.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja dalykus, kuriuos norėtusi gebėti atlikti geriau. 2. Apibūdina būdus, kuriais prisidedama prie mokyklos bendruomenės. 3. Apibūdina būdus, kuriais padedama namuose. 4. Sudaro būdų, kuriais šeimos nariai gali paremti mokinius, sąrašą. 5. Apibūdina, kaip bendraamžiai gali paremti vienas kitą mokykloje. 6. Įvertina savo pažangą siekiant asmeninio tikslo.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina laiką ir situaciją, kai reikėjo pagalbos. 2. Identifikuoja patikimus suaugusiuosius, iš kurių tikėtina sulaukti pagalbos įvairiose situacijose. 3. Apibūdina, kaip sustiprinti vertingus įgūdžius. 4. Paaiškina, kaip idealai veikia ateities siekius. 5. Praktikuojasi suteikti paramą bendraamžiams mokykloje. 6. Demonstruoja lyderystę mokyklos bendruomenėje (pvz., mokyti skaityti kitus mokinius, dalyvauti mokinių taryboje, klubuose, būti naujų mokinių mentoriumi).

1 C. Demonstruoti įgūdžius, susijusius su asmeninių ir akademinų tikslų siekimu.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta, kaip įvairūs dirgikliai gali trukdyti pasiekti tikslą. 2. Atpažįsta, kaip pasiekti buvę tikslai padeda išsikelti dabartinius. 3. Apibūdina žingsnius, atliktus siekiant tikslo. 4. Atskiria trumpalaikius ir ilgalaikius tikslus. 5. Stebi savo pažangą siekdamas asmeninių ir akademinų tikslų. 6. Demonstruoja būdus, kaip elgtis patiriant nemalonias emocijas (pvz., liūdesys, pyktis, nusivylimas).
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja, kaip buvo įveiktos kliūtys siekiant tikslo (pvz., literatūros pavyzdžiai, socialiniai mokslai, asmeninė patirtis). 2. Atpažįsta, kokios sąlygos ir žmonės padėjo pasiekti tikslą. 3. Identifikuoja žingsnius, reikalingus rutininei veiklai atlikti (pvz., namų darbams, asmeninei erdvei, informacijai sutvarkyti, mokytiis testui). 4. Identifikuoja veiksnius, kurių negalėjo pakeisti ir kurie neseniai sutrukdė pasiekti tikslą. 5. Įvertina, ką galėjo padaryti kitaip, kad pasiektų didesnės sėkmės.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išsikelia bendravimo tikslą ir numato konkrečius žingsnius, kuriuos reikia atlikti tam tikru metu. 2. Išsikelia akademinį tikslą ir konkrečius žingsnius, kuriuos reikia žengti tam tikru metu. 3. Stebi pažangą, kaip atlieka suplanuotus veiksmus siekdamas bendravimo tikslo. 4. Stebi pažangą, kaip atlieka suplanuotus veiksmus siekdamas akademinio tikslo. 5. Analizuoja, kodėl neseniai reikėjo pakeisti arba atidėti suplanuotus veiksmus siekiant tikslo. 6. Įvertina savo pažangą siekiant neseniai išsikelto tikslo.
2A. Atpažinti kitų asmenų jausmus ir gebėti pažvelgti į situaciją iš jų perspektyvos.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta žodines ir nežodines užuominas bei žinutes. 2. Analizuoja, kaip žodinės ir nežodinės užuominos dera tarpusavyje. 3. Vaidina perskaitytų istorijų veikėjus žvelgdamas iš jų perspektyvos ir įsigilindamas į jų jausmus. 4. Perfrazuoja kitų pasakytus žodžius. 5. Demonstruoja gebėjimą rūpintis kitų jausmais. 6. Domisi, kaip situacija atrodo iš kitų asmenų perspektyvos.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagal žodines ir nežodines užuominas įvardija įvairiose situacijose kitų asmenų jaučiamus jausmus. 2. Išvardija strategijas, skirtas paremti atstumtiems mokiniams arba tiems, iš kurių tyčiojasi. 3. Apibūdina, kaip jaučiasi grupės nuošaly paliktas asmuo. 4. Apibūdina asmens jausmus, kai iš jo tyčiojasi. 5. Nuspėja galimas reakcijas į įvairias emocijas. 6. Vartoja teiginius pirmuoju asmeniu, informuodamas kitus, kad juos išgirdo.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina kitų asmenų jausmus įvairiose situacijose. 2. Apibūdina su kitu asmeniu kilusį ginčą ir apibendrina abiejų pusių požiūrius. 3. Analizuoja, kodėl literatūros veikėjai jautėsi vienaip arba kitaip. 4. Analizuoja įvairius požiūrius, išreikštus istorinėse, politinėse ar socialinėse situacijose. 5. Įvertina, kaip vienos konfliktuojančios pusės elgsenos pokyčiai paveikia kitą pusę.

2B. Atpažinti pavienių asmenų ir grupių panašumus bei skirtumus.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina žmonių skirtumus, pavaizduotus įvairiose istorijose. 2. Apibūdina, kaip bendravimas su kitų kultūrų atstovais praturtina gyvenimą. 3. Atpažįsta, ką bendra turi žmonės iš įvairių kultūrinių ir socialinių grupių. 4. Analizuoja, kaip žmonės iš skirtingų grupių gali padėti vieni kitiems ir mėgautis vieni kitų draugija. 5. Analizuoja skirtingo požiūrio į žmonijos įvairovę poveikį literatūriniam veikėjams. 6. Dalyvauja veiklose ar simuliacijose, leidžiančiose pamatyti situaciją iš kitos perspektyvos. 7. Pasitelkia literatūros šaltinius analizuodami įvairias reakcijas į žmonijos įvairovę (pvz., mokyti tolerancijos, atpažinti stereotipus).
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta mokykloje skirtingas socialines grupes. 2. Atpažįsta mokykloje skirtingas kultūrinis grupes. 3. Randa socialinių grupių panašumų ir skirtumų. 4. Randa kultūrinių grupių panašumų ir skirtumų. 5. Analizuoja unikalius pavienių asmenų ir grupių indėlius biografijose, legendose, folkloro šaltiniuose. 6. Sukuria strategijas, kaip užmegzti santykius su kitų socialinių ar kultūrinių grupių atstovais.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina pagrindines visų individų teises nepaisant jų socialinių ar kultūrinių skirtumų. 2. Apibūdina pavyzdžius, kaip žiniasklaida vaizduoja skirtingas socialines ir kultūrinis grupes. 3. Analizuoja, kaip atsakingi mokiniai padeda savo bendraklasiams. 4. Demonstruoja strategijas, kaip užmegzti santykius su kitų socialinių ar kultūrinių grupių atstovais. 5. Parengia projektą, parodantį, kaip jo klasę praturtina įvairios kultūros.
2C. Taikyti bendravimo ir socialinius įgūdžius veiksmingam bendravimui su kitais.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta, kada tinkama pasakyti komplimentą. 2. Praktikuojasi supažindindamas visus klasėje. 3. Demonstruoja, kaip pasakyti komplimentą. 4. Demonstruoja tinkamus atsakymus gavus komplimentą. 5. Vartoja teiginius pirmuoju asmeniu išreiškdamas jausmus, kai kas nors emociškai įskaudina. 6. Demonstruoja padėką tam, kuris suteikė pagalbą.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja tinkamus būdus teigiamiems tarpusavio santykiams su bendraamžiais, šeima ir kitais sukurti. 2. Identifikuoja bendradarbiavimo grupėje požymius. 3. Demonstruoja komandinį elgesį grupėje. 4. Praktikuoja tinkamą klausymąsi (pvz., perfrazuoti išgirstą mintį). 5. Demonstruoja, kaip inicijuoti pokalbį su nauju mokiniu. 6. Parengia planą, kaip pagerinti elgesį grupėje.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina veiksmingai bendraujančio asmens savybes. 2. Teigiamai reaguoja į konstruktyvią kritiką. 3. Prisiima atsakomybę už savo klaidas. 4. Paima interviu iš suaugusiojo apie tai, kaip susidraugauti. 5. Demonstruoja paramą kitų indėliui į grupės / komandos darbą. 6. Atskiria neigiamą ir teigiamą spaudimą. 7. Demonstruoja strategijas, kaip atsispirti neigiamam spaudimui.

2D. Demonstruoti gebėjimus užkirsti kelią tarpasmeniniams konfliktams, juos valdyti ir konstruktyviai išspręsti.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta patyčias ir tai, kaip jos veikia žmones. 2. Paaiškina, kas atsitinka, kai konfliktas neišsprendžiamas. 3. Apibūdina būdus, kuriais galima sustabdyti gaudus. 4. Analizuoja, kaip negebėjimas suvaldyti pyktį gali pagilinti konfliktą. 5. Interpretuoja, ar literatūros veikėjų veiksmai buvo atsitiktiniai, ar padaryti tyčia. 6. Išnagrinėja, kaip mėgstamiausias literatūros veikėjas elgiasi kilus konfliktui.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja priimto sprendimo pasekmes. 2. Identifikuoja atvejus, kai konfliktas sprendžiamas užsispyrusiai, pasyviai ir agresyviai. 3. Apibūdina savo patirtus konfliktus (kaip pavyko elgtis jiems kilus). 4. Paaiškina, kaip konflikto su draugu sprendimas gali sustiprinti draugystę. 5. Sugalvoja alternatyvių konflikto sprendimo būdų. 6. Demonstruoja konstruktyvaus konfliktų sprendimo strategijas klasėje.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja konfliktų sprendimo pasekmes. 2. Identifikuoja gebėjimo pasakyti „Ne“ įgūdžius (pvz., psichoaktyviosioms medžiagoms ir alkoholiui, įsitraukimui į gaują, seksualiniams santykiams). 3. Paaiškina, kaip konflikto sprendimas gali pagerinti asmens situacijos supratimą. 4. Atskiria teigiamą ir neigiamą bendraamžių spaudimą. 5. Demonstruoja gebėjimą atsispirti bendraamžių spaudimui atlikti ką nors nesaugaus ar potencialiai pavojingo. 6. Naudoja kontrolinį sąrašą atsispaudamas neigiamam bendraamžių spaudimui.
3A. Priimant sprendimus apgalvoti etikos, saugumo ir socialinius veiksnius.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta etiško istorijų veikėjų elgesio pavyzdžius (pvz., teisingumas, sąžiningumas, pagarba, užuojauta). 2. Atpažįsta fizinius pojūčius ir emocijas, rodančias grėsmę ar pavojų. 3. Apibūdina, kas gresia pažeidus klasės ar mokyklos taisykles. 4. Analizuoja melo pasekmes. 5. Išskiria būdus, kuriais galima padėti kitiems. 6. Įvertina įvairius būdus reaguoti į provokacijas. 7. Nusprendžia, kaip teisinga elgtis tam tikrų situacijų, kylančių klasėje, metu (pvz., kaip pasidalyti nauja įranga).
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta veiksnius, dėl kurių situacija tampa nesaugi. 2. Atpažįsta nesąžiningo elgesio pasekmes pačiam taip besielgiančiam asmeniui ir kitiems žmonėms. 3. Įvertina, kaip kiti asmenys veikia jo sprendimą (pvz., šeima, bažnyčia, komanda, narystė klube). 4. Vengia pavojingų situacijų (pvz., vaikščioti nesaugiose vietose, važinėti dviračiu be šalmo, bendrauti su bendraamžiais, vartojančiais psichoaktyvias medžiagas). 5. Rodo pagarbą svetimam turtui. 6. Saugiai elgiasi internete. 7. Parodo, ką reiškia prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, susijusius su mokykla.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina, kaip įvairūs požiūriai veikia sprendimų priėmimo procesą. 2. Apibūdina, ką reiškia būti priklausomam ir kodėl kartais tai yra sunku (pvz., laikytis terminų, susitarimų). 3. Paaiškina, kodėl svarbu laikytis teisės aktų. 4. Analizuoja, ką reiškia būti atsakingam prieš šeimą, draugus, mokyklą. 5. Įvertina prieštarigus požiūrius priimant sprendimą.
3B. Taikyti sprendimų priėmimo įgūdžius, atsakingai veikiant kasdienėse akademinėse ir socialinėse situacijose.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina būdus, kuriais galima padidinti savo ir kitų saugumą. 2. Apibūdina sprendimo priėmimo modelį. 3. Apgalvoja alternatyvius sprendimus, kad užduotis būtų atlikta laiku. 4. Praktikuoja tinkamus atsipalaidavimo būdus. 5. Rodo protingus sprendimus rinkdamasis draugus. 6. Demonstruoja gebėjimus priimti sprendimą grupėje. 7. Planuoja sveikai maitintis.

	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sugalvoja alternatyvių konflikto sprendimo būdų. 2. Analizuoja alternatyvių sprendimų pasekmes pasirinktuose scenarijuose. 3. Sukuria kriterijus sprendimo pasekmėms savo ir kitų gyvenime įvertinti. 4. Demonstruoja sprendimų priėmimo proceso žingsnius: <ul style="list-style-type: none"> • apibrėžia problemą • pasako, kaip jaučiasi • atpažįsta įtaką darančius veiksnius • užsibrėžia tikslą • identifikuoja alternatyvius sprendimus ir kiekvieno jų pasekmes • pasirenka geriausią sprendimą • įvertina rezultatus. 5. Taiko sprendimo priėmimo modelį tarpasmeninei problemai spręsti. 6. Taiko sprendimo priėmimo modelį akademiniais iššūkiams įveikti. 7. Demonstruoja supratimą, kad jausmai gali paveikti priimamus sprendimus.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta iššūkius ir kliūtis, kylančius sprendžiant konfliktus. 2. Atpažįsta sveikas rizikingo elgesio alternatyvas. 3. Įvertina sėkmės mokykloje skatinimo strategijas (pvz., atpažįsta dirgiklius, valdo stresą ir išskiria prioritetus). 4. Praktikuojasi suderinti žodinę ir nežodinę komunikaciją reaguojant į nepageidaujamą elgesį. 5. Taiko sprendimų priėmimo modelį susidūrę su nepageidaujamu elgesiu.
3C. Prisidėti prie savo mokyklos ir bendruomenės gerovės.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina, ką sužinojo apie savo mokyklą ar bendruomenę dalyvaudamas pagalbos bendruomenei projekte. 2. Apibūdina, ką sužinojo apie save dalyvaudamas šiame projekte. 3. Analizuoja poveikį tai sričiai, su kuria susijęs vykdytas projektas, kuriame dalyvavo. 4. Išanalizuoja, ką kitą kartą reikėtų daryti kitaip. 5. Informuoja tėvus arba bendruomenės grupę apie rezultatus, pasiektus įgyvendinant mokyklos ar bendruomenės mokymosi tarnaujant projektą. 6. Parašo laišką laikraščio redaktoriui apie kokią nors bendruomenės problemą, pvz., vienišus senelius.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja būdus, kuriais bendruomenės darbuotojai padeda gyventojams gerinti kaimynystę. 2. Analizuoja savo, kaip mokyklos bendruomenės nario, teises ir atsakomybę. 3. Diskutuoja apie priežastis, kodėl vienaip ar kitaip balsavo įvairiuose mokinių savivaldos ar kituose simuliuojamuose rinkimuose. 4. Dalyvauja kuriant ir įgalinant klasės taisykles. 5. Sugalvoja būdus, kuriais galima prisidėti prie savo bendruomenės (pvz., padėti kaimynui, prisidėti prie bendruomenės saugumo, padėti išlaikyti savo aplinką švarią). 6. Suformuluoja argumentus, tinkamus įtikinti bendraklasius balsuoti ar kandidatuoti mokyklos savivaldos rinkimuose.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja įvairius būdus, kuriais bendruomenės darbuotojai galėtų padėti gyventojams kurti gražią aplinką ir saugią kaimynystę. 2. Surenka informaciją apie bendruomenės problemas ar poreikius. 3. Su bendraklasiais sukuria planą, skirtą bendruomenės problemoms ar poreikiams spręsti. 4. Stebi savo pažangą įgyvendinant planą, skirtą bendruomenės problemoms ar poreikiams spręsti. 5. Įvertina plano, skirto bendruomenės problemoms ar poreikiams spręsti, įgyvendinimą. 6. Parengia rekomendacijas, kaip būtų galima pagerinti planą, skirtą bendruomenės problemoms ar poreikiams spręsti.

B2 priedas

SEU pasiekimų aprašai

8 klasė

TIKSLAS	PASIEKIMAI	PALYGINAMIEJI APRAŠAI
1. Ugdytis savimonės ir savitvardos įgūdžius siekiant sėkmės mokykloje ir gyvenime.	1.1 Identifikuoti ir valdyti savo emocijas bei elgesį.	<ul style="list-style-type: none">• Analizuoti veiksnius, sukeliančius stresą arba motyvuojančius siekti tikslų.• Taikyti strategijas, skirtas stresui valdyti ir motyvuoti siekti tikslų.
	1.2 Atpažinti asmenines savybes ir išorinę paramą.	<ul style="list-style-type: none">• Analizuoti, kaip asmeninės savybės veikia pasirinkimus ir sėkmę.• Analizuoti, kaip pasitelkus mokyklos ir bendruomenės paramą bei teikiamas galimybes galima prisidėti prie mokyklos ir gyvenimo sėkmės.
	1.3 Demonstruoti įgūdžius, susijusius su asmeninių ir akademinų tikslų siekimu.	<ul style="list-style-type: none">• Užsibrėžti trumpalaikius tikslus ir sudaryti planus jiems pasiekti.• Analizuoti, kodėl pavyko arba nepavyko pasiekti tikslą.
2. Pasitelkti socialinį sąmoningumą ir bendravimo įgūdžius teigiamiems tarpusavio santykiams kurti ir palaikyti.	2.1 Atpažinti kitų asmenų jausmus ir gebėti pažvelgti iš jų perspektyvos.	<ul style="list-style-type: none">• Atpažinti kitų žmonių jausmus ir požiūrius įvairiose situacijose.• Analizuoti, kaip vieno asmens elgesys gali paveikti kitus.
	2.2 Atpažinti pavienių asmenų ir grupių panašumus bei skirtumus.	<ul style="list-style-type: none">• Paaiškinti, kaip individualūs socialiniai ir kultūriniai skirtumai gali paskatinti patyčias, ir identifikuoti būdus, kuriais galima spręsti šią problemą.• Analizuoti, koks yra kovos prieš patyčias, sukeltas individualių ar grupių skirtumų, poveikis.
	2.3 Taikyti bendravimo ir socialinius įgūdžius veiksmingam bendravimui su kitais.	<ul style="list-style-type: none">• Analizuoti būdus, kuriais galima kurti teigiamus tarpusavio santykius.• Parodyti bendradarbiavimą ir komandinį darbą didinant grupės veiklos veiksmingumą.
	2.4 Demonstruoti gebėjimą užkirsti kelią tarpasmeniniams konfliktams, juos valdyti ir konstruktyviai spręsti.	<ul style="list-style-type: none">• Įvertinti tarpasmeninių konfliktų prevencijos ir sprendimo strategijas.• Apibrėžti netinkamą bendraamžių spaudimą ir įvertinti būdus, kaip jam atsispirti.
3. Parodyti sprendimų priėmimo įgūdžius ir atsakingą elgesį asmeniniame, mokyklos ir bendruomenės gyvenime.	3.1 Priimant sprendimus apgalvoti etikos, saugumo ir socialinius veiksnius.	<ul style="list-style-type: none">• Įvertinti, kaip sąžiningumas, pagarba, teisingumas ir užuojauta įgalina atsižvelgti į kitų asmenų poreikius, priimant sprendimus.• Analizuoti mokyklos ir socialinių taisyklių būtinumo priežastis.
	3.2 Taikyti sprendimų priėmimo įgūdžius atsakingai veikiant kasdienėse akademinėse ir socialinėse situacijose.	<ul style="list-style-type: none">• Analizuoti, kaip sprendimų priėmimo įgūdžiai pagerina mokymosi įpročius ir akademinius pasiekimus.• Įvertinti strategijas, skirtas atsispirti spaudimui dalyvaui nesaugioje ar neetiškoje veikloje.
	3.3 Prisidėti prie savo mokyklos ir bendruomenės gerovės.	<ul style="list-style-type: none">• Įvertinti savo dalyvavimą ir pastangas patenkinti pastebėtus mokyklos poreikius.• Įvertinti savo dalyvavimą ir pastangas patenkinti pastebėtus bendruomenės poreikius.

PASIEKIMAI	ETAPAS / LYGIS	PASIEKIMŲ POŽYMIAI
1A. Identifikuoti ir valdyti savo emocijas ir elgesį.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta emocijas, rodančias, kad situacijai reikia skirti dėmesio. 2. Atskiria tai, kaip iš tikrųjų jautiesi, nuo to, kaip kiti tikisi, kad tu jausiesi. 3. Atskiria skirtingas emocijas (pvz., baimę nuo pykčio, gėdą nuo liūdesio). 4. Analizuoja emocines būkles, kurios prisideda prie problemų sprendimo arba tam trukdo. 5. Analizuoja pokalbio apie patiriamas emocijas poveikį. 6. Praktikuoja nusiramavimo technikas (gilus kvėpavimas, pokalbis su savimi, tinkami atsipalaidavimo būdai ir kt.) stresui valdyti. 7. Demonstruoja gebėjimą įveikti emocijas ir taip palengvinti problemų sprendimą (pvz., ugdyti teigiamą mąstymą).
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja įgūdžius, tinkamus stresui įveikti. 2. Nuspėja, kaip jaustųsi, atsiprašydamas asmens, su kuriuo netinkamai pasielgė. 3. Demonstruoja gebėjimus vertinti savo streso lygį pagal fizinius ir psichologinius požymius. 4. Stebi savo emocijų pokyčius bėgant laikui ir reflektuoja jas sukeliančias priežastis. 5. Demonstruoja gebėjimą suvaldyti stresą iš naujo įvertinus situaciją. 6. Demonstruoja gebėjimą motyvuoti save geriau pasirodyti pakeitus savo požiūrį į iššūkius keliančią situaciją.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Paaiškina pasekmes, kurias nulemia skirtinga emocijų raiška. 2. Nuspėja, kaip jaustųsi, jeigu pasakytų arba gautų komplimentą. 3. Analizuoja, kaip laiko valdymas galėtų pagerinti sprendimų priėmimą. 4. Praktikuoja tvirtą bendravimo stilių stresui valdyti. 5. Praktikuoja tinkamą elgesį, jeigu kas nors nekaltai apkaltina. 6. Praktikuoja streso, susijusio su mokyklos užduotimi (pvz., viešasis kalbėjimas ar testo laikymas), valdymo technikas.
1B. Atpažinti asmenines savybes ir išorės paramą.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja papildomas mokiniams prieinamas programos veiklas. 2. Atpažįsta išorinę įtaką asmeninių savybių ugdymo procesui (pvz., kūno kalba, pasitikėjimas savimi, elgsena). 3. Identifikuoja mokyklos personalą, teikiantį paramą, ir nagrinėja, kaip jis gali padėti mokiniams. 4. Identifikuoja savo bendruomenės organizacijas, teikiančias galimybes vystyti savo talentus ir gilintis įdomiose srityse. 5. Įvertina dalyvavimo papildomose veiklose naudą (pvz., draugystė, nauji įgūdžiai, komandinis darbas). 6. Įvertina, kaip fizinė savijauta prisidėjo prie priimtų sprendimų (pvz., sportas ar kokia nors kita konkreti veikla).
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta tai, ką savyje mėgsta, taip pat dalykus, kurie gali būti laikomi netipiškais atsižvelgiant į lytį. 2. Susidaro savo asmeninių stiprybių sąrašą ir apibūdina jas dienoraštyje. 3. Apibūdina situaciją, kurioje prireikė pagalbos ir kur jos ieškojo. 4. Analizuoja, kaip kiti žmonės gyvenime padėjo atsispirti neigiamai įtakai. 5. Apmąsto, kaip nugalėjo kliūtį siekdamas ko nors sau svarbaus. 6. Analizuoja papildomų veiklų įtaką tam, kaip vertina savo mokyklą.

	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja galimas karjeros ir savanorystės galimybes pagal savo interesus ir stiprybes. 2. Identifikuoja dalykus, kurių savyje ir esamoje situacijoje negali pakeisti, ir skiria energiją tam, ką gali pakeisti. 3. Nustato kriterijus, į kurią iš dviejų sporto šakų ar kitų veiklų įsitraukti. 4. Suplanuoja pagerinti savo pasiekimus mokykloje (pvz.: tam tikro moko-mojo dalyko) arba šeimoje. 5. Įvertina, kaip įvairios patirtys (pvz., vasaros darbai ar savanoriškas darbas) prisidėjo prie tam tikro įgūdžio ugdymo. 6. Atpažįsta veiksnius, darančius įtaką asmeniniams ir karjeros tikslams.
1 C. Demonstruoti įgūdžius, susijusius su asmeninių ir akademinų tikslų siekimu.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja šaltinius, kurie padeda padaryti pažangą siekiant tikslo (pvz., tyrimų medžiaga). 2. Analizuoja, kokią įtaką darė kliūtys ir pagalba siekiant tikslo. 3. Analizuoja, kaip buvo galima geriau pasinaudoti pagalba ir nugalėti kliūtis siekiant tikslo. 4. Atskiria trumpalaikius ir ilgalaikius tikslus. 5. Taiko tikslų nusistatymo įgūdžius akademinėi sėkmei pasiekti. 6. Nusistato teigiamą socialinio bendravimo tikslą.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Užsibrėžia tikslą, kurį galima pasiekti per mėnesį arba du, susijusį su dominančia sritimi (pvz., sportas, hobis, grojimas muzikiniu instrumentu ir kt.). 2. Nustato reikiamus veiksmus ir terminus šiam tikslui pasiekti. 3. Identifikuoja žmones, kurie gali padėti siekiant tikslo. 4. Stebi pažangą siekiant tikslo ir prireikus koreguoja savo planą. 5. Įvertina savo gebėjimus pasiekti tikslą, identifikuoja veiksnius, kurie padėjo ir kurie trukdė. 6. Analizuoja savo patirtį ir tai, ką kitą kartą reikėtų daryti kitaip.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja, kas ir kaip padėjo pastarąjį kartą siekiant tikslo. 2. Analizuoja, kodėl pavyko arba nepavyko įveikti kliūtis pastarąjį kartą siekiant tikslo. 3. Analizuoja iš anksto nenumatytų aplinkybių poveikį tikslo siekimo procese. 4. Analizuoja, kaip grafiko nesutapimai galėjo sutrukdyti laiku pasiekti tikslą. 5. Analizuoja, kaip psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas galėjo turėti įtakos siekiant ilgalaikio tikslo. 6. Analizuoja, kaip akademiniai pasiekimai gali prisidėti siekiant ilgalaikių tikslų.
2A. Atpažinti kitų asmenų jausmus ir gebėti pažvelgti iš jų perspektyvos.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta kitų asmenų jausmus ir požiūrius diskutuojant grupei. 2. Apibūdina situaciją, kurioje tavo elgesys teigiamai arba neigiamai paveikė kitų asmenų jausmus. 3. Apibūdina, kaip galėtų jaustis bendraklasiai, iš kurių tyčiojamas, arba apie kuriuos skleidžiami gandai. 4. Atskiria situacijas, kada vyksta patyčios, o kada – ne. 5. Pagal pateiktus scenarijus suvaidina tam tikrus veikėjus. 6. Perfrazuoja konfliktuojančių šalių požiūrius.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja, kodėl skirtingos konflikto šalys jaučiasi vienaip arba kitaip. 2. Atpažįsta veiksmus, kurie skaudina kitus asmenis. 3. Sugalvoja įvairių būdų padrašinti kitus asmenis. 4. Pripažįsta kitų asmenų indėlį. 5. Užsirašo televizijos laidų veikėjų jausmus ir analizuoja juos. 6. Paremia asmenis, patiriančius problemų.

	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta būdus, kaip galima dalytis jausmais ir į juos reaguoti. 2. Atpažįsta skirtingus žmonių požiūrius ir jausmus tam tikrais klausimais (pvz., kokie pokyčiai mokykloje galėtų geriau parengti mokinius dirbti). 3. Atskiria faktinį ir emocinį asmens sakomų žodžių turinį. 4. Demonstruoja empatiją kitiems asmenims įvairiose situacijose. 5. Sukuria strategijas, skirtas paremti asmenis, patiriančius problemų. 6. Demonstruoja strategijas, kurias pasitelkus galima padėti kitiems.
2B. Atpažinti pavienių asmenų ir grupių panašumus bei skirtumus.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ištiria kitų asmenų puoselėjamas tradicijas (pvz., įsiminti kitų kalbų frazes, susipažinti su kitų kultūrų muzika ar virtuve). 2. Atpažinti diskriminaciją literatūros kūriniuose (pvz., lyčių ar seksualinės orientacijos stereotipai, socialinių, ekonominių ar kultūrinių mažumų diskriminacija, nusistatymai, grįsti klaidinga informacija). 3. Paaiškina, kaip socialinių ir kultūrinių skirtumų nesupratimas gali prisidėti prie netolerancijos. 4. Įvertina būdus, kaip padėti suprasti kitų kultūrų ar socialinių sluoksnių atstovus. 5. Paaiškina, kodėl patyčios arba pajuokos yra kenksmingos (pvz., fizinis ir emocinis poveikis). 6. Pagarbiai išklauso skirtingas nuomones sprendžiant kontroversiškus klausimus.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja kitų žmonių teisių ignoravimo pasekmes. 2. Įvertina, kaip literatūros veikėjų ar istorinių asmenybių veiksmai atskleidė žmonių panašumus ir skirtumus. 3. Analizuoja, kodėl mokiniai, kurie skiriasi nuo kitų, gali patirti patyčias ar erzinimą. 4. Apibūdina strategijas, tinkamas patyčioms sustabdyti arba jų prevencijai. 5. Suvaidina strategijas, tinkamas patyčioms sustabdyti arba jų prevencijai. 6. Įvertina strategijų, tinkamų patyčioms sustabdyti arba jų prevencijai, veiksmingumą.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Diskutuoja apie stereotipus ir jų neigiamą poveikį visoms pusėms. 2. Analizuoja, kaip įvairios socialinės ir kultūrinės grupės vaizduojamos žiniasklaidoje. 3. Analizuoja, kaip susidūrimas su kultūrine įvairove gali sukelti iššūkių sveikai gyvensenai arba pagerinti jos kokybę (pvz., skirtingi vairavimo ar mitybos ypatumai, daugiau ar mažiau psichologinio spaudimo, grįsto skirtingomis kultūrinėmis normomis). 4. Įvertina pastangas sukurti geresnį grupių tarpusavio supratimą. 5. Įvertina pastangas suteikti įvairių grupių nariams galimybių dirbti kartu ir siekti bendrų tikslų. 6. Įvertina, kaip mažumoms priklausančių mokinių teisių ir atsakomybės apsauga prisideda prie visų mokinių teisių apsaugos. 7. Sukuria ir išlaiko teigiamus tarpusavio santykius su įvairių lyčių, rasių ir etninių grupių bendraamžiais.
2C. Taikyti bendravimo ir socialinius įgūdžius veiksmingam bendravimui su kitais.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvaidina, kaip pranešti apie patyčias. 2. Dalyvauja kuriant ir įgalinant klasės taisykles. 3. Praktikuojasi puoselėti teigiamus tarpusavio santykius (pvz., užsiimti bendra veikla ir domėtis tais pačiais dalykais, kartu leisti laiką, padėti ir priimti pagalbą, mokyti atleisti). 4. Supranta ribų sau ir kitiems nustatymo svarbą. 5. Demonstruoja gebėjimus vadovauti ir būti komandos nariu siekiant grupės tikslų. 6. Moka išlaikyti objektyvų nekritišką balso toną kilus nesutarimų.

	<p>B</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pateiktuose scenarijuose atpažįsta galimų santykių problemų požymius. 2. Atskiria pasyvią, tvirtą ir agresyvią reakciją į bendraamžių spaudimą. 3. Sukuria veiksmingo bendravimo el. paštu gaires. 4. Suvaidina negybybinį reagavimą į kritiką ar kaltinimus. 5. Pasitelkia savirefleksiją siekdamas nustatyti, kaip sustabdyti gandų plitimą. 6. Namuose praktikuojasi veiksmingai kalbėtis ir klausytis.
	<p>C</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina santykių skirtumus (pvz.: su bendraamžiais, tėvais, kitais suaugusiais). 2. Analizuoja, kuo skiriasi įvairių rūšių santykių intymumo lygis. 3. Analizuoja, kuo skiriasi konfliktų, kilusių tarp asmenų, susijusių įvairių rūšių santykiais, sprendimo būdai. 4. Analizuoja, kuo skiriasi asmenų, susijusių įvairių rūšių santykiais, turimos galios ir kaip tai veikia bendravimo stilių. 5. Taiko tikslų kėlimo įgūdžius padėdamas grupei nusistatyti žingsnius tikslui pasiekti. 6. Sukuria kriterijus, pagal kuriuos vertinama pažanga.
<p>2D. Demonstruoti gebėjimus užkirsti kelią tarpasmeniniams konfliktams, juos valdyti ir konstruktyviai išspręsti.</p>	<p>A</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta veiksnius, prisidedančius prie smurto (pvz., netinkamas pykčio valdymas ir prieinami smurtui tinkami daiktai). 2. Išvardija draugų, kurie daro teigiamą ir neigiamą įtaką, savybes. 3. Identifikuoja strategijas, kurias pasitelkus galima išvengti smurto ar jį sumažinti. 4. Sugalvoja bendraamžių sukkelto destruktivaus elgesio pavyzdžių (pvz., psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, gandų skleidimas, ankstyvas seksualinis gyvenimas, savidestrukcinis elgesys ir kt.). 5. Analizuoja priežastis, sukėlusias fizinį ar žodinį konfliktą, ir jo prevencijos būdus. 6. Poromis išbando derybų įgūdžius, kas kartą turėdami omenyje skirtingų šalių požiūrius.
	<p>B</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įvertina įvairių elgesio strategijų neigiamo bendraamžių spaudimo atvejais veiksmingumą (pvz., ignoravimas arba temos keitimas, dėmesio atkreipimas į neigiamas pasekmes, alternatyvų siūlymas). 2. Moko jaunesnius vaikus spręsti konfliktus. 3. Suvaidina, kaip galima nuraminti konfliktą siekiant išvengti ginčo. 4. Panaudoja konflikto analizės kontrolinį sąrašą analizuodamas ir spręsdamas konfliktinę situaciją. 5. Praktikuoja bendraamžių mediacijos įgūdžius. 6. Paaiškina abiem šalims palankiai išspręsto konflikto koncepciją.
	<p>C</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja, kaip abi konflikto pusės galėtų susitarti. 2. Analizuoja įvairius scenarijus, kad parodytų, kaip jėgos demonstravimas dar labiau pagilina konfliktą. 3. Sukuria strategijas, kaip atsispirti neigiamam įvairių asmenų spaudimui (pvz., geriausio draugo, menkai pažįstamo asmens). 4. Įvertina, kokie konflikto sprendimo būdai yra efektyvesni – nurodymai ar abiejų šalių pasiekti sprendimai. 5. Taiko konfliktų sprendimo įgūdžius, kad nuramintų, sušvelnintų ir / ar išspręstų konfliktą. 6. Demonstruoja problemų sprendimo būdus dalyvaudamas simuliacijoje (pvz., suvaidinti diplomatą, sprendžiantį tarptautinį konfliktą, dalyvaujantį debatuose dėl teisės aktų).

3A. Priimant sprendimus apgalvoti etinius, saugumo ir socialinius veiksnius.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja saugias rizikingo elgesio (pvz., važiuoti automobiliu, vairuojamu girto vairuotojo, važinėti riedlente pavojingoje vietoje, klausyti raginimo rūkyti ar vartoti kitas psichoaktyviasias medžiagas) alternatyvas. 2. Apibūdina priimtina socialinį elgesį įvairiose situacijose (pvz., dalyvauti futbolo varžybose ar koncerte, prisijungti prie naujos grupės, dalyvauti darbo pokalbyje, pamokose ir kt.). 3. Apibrėžia situacijose aukos, stebėtojo, kaltininko ir gelbėtojo vaidmenis. 4. Įvertina paties asmens riziką įvairių nelaimingų atsitikimų atvejais. 5. Aprašo dienoraštyje, kaip jo veiksmai paveikė kitus. 6. Įvertina kiek rimtas neetiškas elgesys (pvz., apgavystė, melavimas, vagystė, plagiavimas ir kt.).
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta neetiško ir destruktivaus elgesio šeimoje, tarp draugų ar mylimųjų poveikį. 2. Atpažįsta teises problemas, susijusias su nepilnamečių alkoholio, tabako ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu. 3. Analizuoja, kaip reklama žiniasklaidoje veikia vartotojų pasirinkimus. 4. Apgalvoja, kaip sąžiningumas ir pagarba veikia pagalbos projektų mokykloje ar bendruomenėje planavimą, įgyvendinimą ir vertinimą. 5. Praktikuojasi pakeisti įsitikinimus dėl bendraamžių neatsakingo elgesio priimtimumo. 6. Analizuoja, kaip literatūriniai veikėjai ar istorinės asmenybės priimdami svarbius sprendimus apgalvojo socialinius ir etinius veiksnius.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Paaiškina, kaip sumažinti rizikingų situacijų pasekmes. 2. Paaiškina, kaip teisės aktai veikia socialines normas ir asmeninius sprendimus. 3. Analizuoja, kaip asmeniniai sprendimai gali paveikti paties asmens ir kitų asmenų sveikatą. 4. Išnagrinėja, kaip informacijos apie tragiškus įvykius sklaidymas žiniasklaidoje gali paveikti pavienius asmenis ar jų grupes. 5. Parodo, kaip socialinės normos veikia elgesį skirtingoje aplinkoje (pvz., ligoninėse, restoranuose, sporto renginiuose). 6. Skatina bendraamžius renginiuose apsieti be alkoholio.
3B. Taikyti sprendimų priėmimo įgūdžius, atsakingai veikiant kasdienėse akademinėse ir socialinėse situacijose.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Išvardija savybes, stiprinančias draugystę. 2. Apibūdina atidėliojimo ir neorganizuotumo poveikį akademiniam rezultatams. 3. Analizuoja, kaip sprendimų priėmimo įgūdžiai pagerina mokymosi įpročius. 4. Analizuoja kiekvieną žingsnį, atliktą sprendimo priėmimo procese, reaguojant į kilusią problemą. 5. Savo dienoraštyje reflektuoja pasekmes, kilusias dėl neseniai atliktų rizikingų veiksmų. 6. 24 val. pildo sprendimų priėmimo žurnalą siekdamas identifikuoti, kas veikia asmens sprendimus, susijusius su sveika gyvensena. 7. Parodo gebėjimą pasakyti „Ne“.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta bendraamžių įtaką savo akademiniai sėkmei ir socialiniams pasiekimams. 2. Apibrėžia metodus, kurie galėtų būti taikomi iškilus tarpasmeninių skirtumų. 3. Reflektuoja savo reakcijas į kasdienes problemas, užfiksuotas dienoraštyje. 4. Praktikuojasi problemų, iškilusių klasėje, sprendimo įgūdžius. 5. Demonstruoja, kaip, apgalvojant ne tik savo, bet ir kitų lūkesčius, pagerinami profesiniai ir socialiniai santykiai. 6. Analizuoja, kaip literatūriniai veikėjai arba istorinės asmenybės taikė (arba netaikė) bendravimo įgūdžius, tokius kaip įdėmus klausymasis kilus konfliktui.

	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta veiksmingo laiko valdymo ir organizacinius įgūdžius. 2. Identifikuoja veiksnius, kurie palaiko akademinę sėkmę ir visuomeniškumą. 3. Apibūdina poveikį, kurį kitiems daro tavo elgesys. 4. Įvertina, kaip su mokymusi susiję asmeniniai sprendimai veikia akademinę sėkmę. 5. Įvertina, kokį poveikį santykiams daro saugumo veiksmų apgalvojimas. 6. Įvertina, kaip etiškas elgesys gali pagerinti santykius. 7. Demonstruoja, kaip bendraamžiai gali padėti vieni kitiems išvengti potencialiai pavojingų situacijų ir jas suvaldyti.
3C. Prisidėti prie savo mokyklos ir bendruomenės gerovės.	A	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja informacijos apie savo bendruomenę šaltinius. 2. Identifikuoja atsakomybę, kylančią iš pilietybės (pvz., teisės aktų laikymasis, prisiekusiųjų pareigos, pranešimai apie problemas, įsitraukimas į viešosios politikos formavimą). 3. Analizuoja, ką įsitraukdamas į pozityvių pokyčių bendruomenėje veiklas sužinojo apie save ir bendruomenę. 4. Analizuoja dalyvavimo ar nedalyvavimo rinkimuose pasekmes. 5. Surenka informaciją apie tai, kaip grupės dirba siekdamas pagerinti bendruomenę. 6. Įvertina naujausią projektą, skirtą bendruomenės reikmėms ar problemoms spręsti. 7. Suplanuoja su šeima dalyvauti pozityvių pokyčių bendruomeninėje veikloje.
	B	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apgina debatuose savo nuomonę apie tam tikrą problemą arba viešą įvykį. 2. Apgina savo nuomonę raštu apie svarbius pilietybės klausimus (pvz., teisės aktų veikimas, nepriklausomos teismų sistemos vertė, vykdomosios valdžios jėgų atskyrimas, mažumų teisių gynimas ir kt.). 3. Įvertina savo dalyvavimą mokyklos savivaldos ar kituose simuliuojamuose rinkimuose. 4. Apibūdina politinių partijų ir interesų grupių vaidmenį ir skirtumus sprendžiant tam tikras problemas. 5. Apibūdina savanoriškų organizacijų vaidmenį demokratinėje visuomenėje. 6. Paaiškina, kaip vieno asmens sprendimas ir elgsena gali paveikti visos mokyklos ir bendruomenės gerovę.
	C	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikuoja galimus pagalbos projektus, kuriuos galima vykdyti mokykloje. 2. Identifikuoja galimus pagalbos projektus, kuriuos galima vykdyti savo bendruomenėje. 3. Paaiškina, kaip vieno asmens sprendimai ir elgsena gali paveikti visos mokyklos ir bendruomenės gerovę. 4. Apibūdina, kaip įvairios organizacijos prisideda prie bendruomenės gerovės. 5. Įvertina poveikį, kurį patiria pats ir kiti, kai įsitraukia į veiklą, skirtą mokyklos ir bendruomenės gerovei. 6. Įvertina, kaip geriau gali dalyvauti pagalbos projektuose savo mokykloje ir bendruomenėje.

